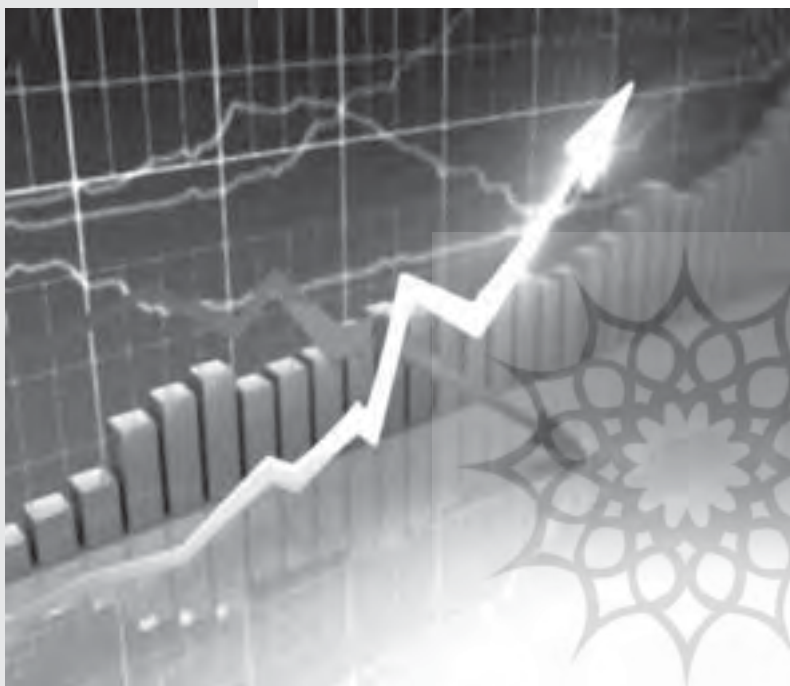

بهبود مدیریت ریسک در مالیه اسلامی

منبع: Banker

نویسنده: دکتر شمشاد اختر

مترجم: فاطمه مالی

شفاف‌سازی بیشتر، حاکمیت شرکتی مترقی و پیشرفت روز افزون در گسترش اصول فرعی مطابق با شرع، از جمله شرایط لازم و ضروری برای بهبود مدیریت ریسک در مالیه اسلامی می‌باشند.

مالیه اسلامی در چند سال گذشته به طور چشمگیری رشد یافته و همراه با آن، علاقه و انگیزه برای بحث پیرامون درک خصوصیات و ساختار ریسک در مالیه اسلامی افزایش یافته است. در کل، به خوبی مشخص است که در حال حاضر، بانک‌های اسلامی، مستعد رویارویی با همان ریسک‌هایی هستند که بانک‌های متداول با آنها مواجهند، اما در کنار ریسک‌های مرتبط با اصول موجود که مطابق با شرع نمی‌باشند، بانک‌های اسلامی با ریسک‌های دیگری هم مواجه هستند که ناشی از خصوصیات منحصر به فرد معاملات در مالیه اسلامی می‌باشد، به طوری که ممکن است اعتماد مشتری/ سرمایه‌گذار را کاهش دهد.

به منظور درک پیچیدگی‌های یک ساز و کار مناسب ریسک و شراکت سود که در معاملات مالیه اسلامی تعبیه شده است، به استنباط و درک بالایی از مدیریت و کاهش ریسک‌های مرتبط با برخی از محصولات اسلامی احتیاج داریم. این مسأله مستلزم تغییر در طرز تفکر صنعت بانکداری اسلامی و ناظران می‌باشد، که توجه اولیه آنها مداخله مالی مبتنی بر وام است. در عین حال، نیازمند توسعه یک زیرساخت مالی قانونی و رگولاتوری برای کمک به مدیریت سهم کارآفرین از سود و زیان حاصل از معامله هستیم، که به این ترتیب، بانک‌های تجاری مستقیماً در معرض افشا سازی غیرمعرضانه شرکا در تجارت هستند، در حالی که باعث نگرانی صاحب حساب سرمایه‌گذاری می‌شوند. مهمتر این که، بانک‌های اسلامی عموماً در معرض ریسک نقدینگی قابل توجهی می‌باشند که ناشی از کمبود دسترسی به ابزارهای مدیریت نقدینگی و اوراق بهادار سرمایه‌گذاری مطابق شرع است. این موضوع توانایی بانک‌های اسلامی را برای مدیریت موفق دارایی‌ها و بدهی‌ها تحت تأثیر قرار داده و تنوع را محدود می‌نماید.

فقدان ابزار

مدیریت ریسک در مالیه اسلامی با کمبود تکنیک‌ها و

ابزارهای اجتناب از ریسک کافی مواجه است و این مسأله باعث پیچیده‌تر شدن مدیریت ریسک در مالیه اسلامی می‌شود. نهی شرع از کاربرد ابزارهای ربوی، بدان معنی است که بسیاری از ابزارهای مرسوم مثل حقوق مربوط به خرید و فروش اجناس در آینده و معاملات سلف مبتنی بر آنها، هنوز در بانک‌های اسلامی موجود نبوده و این کمبود باعث افزایش آسیب‌پذیری این بانک‌ها در مقابل نرخ ارز، نرخ بهره، و ریسک تغییر در قیمت دارایی‌ها و کالاها شده است.

به منظور حل مسأله ریسک‌های نقدینگی، صنعت مالیه اسلامی بایستی ابزارهای مدیریت نقدینگی مناسب را توسعه دهد. به علاوه، ریسک‌های مضاعفی که بانک‌های اسلامی با آنها مواجهند، توسعه یک بازار ابزارهای فرعی مطابق با شرع را ضروری می‌نمایند. به تبع آن، انتظار می‌رود که اینگونه ابزارهای فرعی، کارایی معاملاتی را افزایش دهند. اما پیشرفت بیشتر در این حوزه، به تحقیق گسترده و بکارگیری بررسی‌های فنی و نوآوری‌های مالی نیاز دارد.

نهی شرع از کاربرد ابزارهای ربوی، بدان معنی است که بسیاری از ابزارهای مرسوم مثل حقوق مربوط به خرید و فروش اجناس در آینده و معاملات سلف مبتنی بر آنها، در بانک‌های اسلامی موجود نیست.

چارچوب رگولاتوری

گسترش درک صحیح از قواعد محتاطانه و بازبینی شرع و همچنین نظارت بانک‌های اسلامی نیازمند تسریع است. دستورالعمل ایجاد شده برای یک چارچوب رگولاتوری محتاطانه، بایستی مکمل‌ها و اصلاحات مناسبی را با چارچوب Basel ۲ یا سایر شیوه‌های شناخته شده ترکیب کند، با این هدف که درمان مؤثری برای ریسک مرتبط با ترازنامه‌ها و محصولات اسلامی را فراهم کند.

در این اواخر تلاش قابل توجهی برای توسعه و ترویج بهترین شیوه‌های بین‌المللی اصول مدیریت ریسک اسلامی صورت گرفته است. در این خصوص، کارهای صورت گرفته از سوی سازمان‌های بین‌المللی مثل Islamic Financial Services می‌تواند راهنمای این صنعت و رگولاتورها باشد. با وجود این، تا زمانی که معماری ریسک در مالیه اسلامی رو به بهبود است، همچنان که شواهد تجربی بیشتری همراه با رشد اندازه این صنعت نمایان می‌شوند، ریسک‌ها به صورت کامل پدیدار خواهند شد.

علاوه بر این، رژیم افشاسازی در بانکداری اسلامی، نیازمند اصلاح انضباط بازار به طرز شایسته، حذف نابرابری‌های اطلاعاتی، پروفایل ریسک-بازدهی بهتر، اطمینان‌سازی درباره رعایت نکات شرعی و بهسازی نظارت داخلی می‌باشد. همچنین افشاسازی بهتر و بیشتر، به توسعه سرمایه‌گذاری مبتنی بر تساوی مثل مضاربه و مشارکت کمک می‌کند.

در حالی که بانک‌های اسلامی با بهترین شیوه‌های چارچوب حاکمیت شرکتی (Corporate Governance) سازگار می‌باشند، آنها همچنین باید از اصولی که مورد قبول عام بوده و در طی زمان مورد آزمون واقع شده‌اند، پیروی کنند، تا ثابت شود که شرع نوعی از مدل مبتنی بر طرز حاکمیت شرکتی را ارائه می‌کند که در قوانین قراردادهای و دارایی‌ها مورد اشاره قرار گرفته است. این مدل حاکمیت همچنین با نقش سرمایه‌گذاران به عنوان سپرده‌گذار، علاوه بر نظارت هیأت مشاور شرع در اقتصاد اسلامی، تحت تأثیر قرار می‌گیرد و تأمین اعتبار و تقدس در چنین شرایطی دشوار می‌باشد.

در حال حاضر،
بانک‌های اسلامی،
علاوه بر ریسک‌های
بانکداری متداول، با
ریسک‌های دیگری
هم مواجهند که ناشی
از خصوصیات
منحصر به فرد
معاملات در مالیه
اسلامی می‌باشد.